

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 24/2005 vp

Hallituksen esitys laiksi Metsähallituksen erävalvonnasta ja laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 14 ja 19 §:n muuttamisesta

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä lokakuuta 2005 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi Metsähallituksen erävalvonnasta ja laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 14 ja 19 §:n muuttamisesta (HE 147/2005 vp) valmis-televasti käsiteltäväksi maa- ja metsätalousvaliokuntaan samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Matti Setälä, maa- ja metsätalousministeriö
- toimistopäällikkö Olli Hakkarainen, sisäasiainministeriö, rajavartio-osasto

- ylitarkastaja Keijo Suuripää, sisäasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Asko Välimaa, oikeusministeriö
- johtava lakimies Jorma Karttunen, Metsähallitus
- ylitarkastaja Arja Puukka, Tietosuojavaltuutetun toimisto
- professori Olli Mäenpää
- professori Kaarlo Tuori.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- valtiovarainministeriö
- liikkuva poliisi
- Tullihallitus
- Metsästäjien Keskusjärjestö
- Poliisin lääninjohdon viranhaltijat ry
- Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Metsähallituksen erävalvonnasta. Laki koskisi Metsähallituksen suorittamaa erävalvontaa sen hallinnassa olevilla valtion alueilla. Laki sisältäisi säännökset erävalvonnan tarkoituksesta, erävalvontatehtävästä, erävalvonnan organisoinnista, erävalvontaa suorittavien virkamiesten kelpo-
suusehdoista, toimivaltuuksista ja valtuuksien

käytön edellytyksistä sekä toiminnan valvonnasta. Lailla ei puututtaisi muiden viranomaisten toimivaltuuksiin Metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion alueilla. Lisäksi esityksellä muutettaisiin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 14 ja 19 §.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1.1.2006.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Hallituksen esitys sisältää säännökset erävalvonnan tarkoituksesta, erävalvontatehtävästä, erävalvonnan organisoinnista, erävalvontaa suorittavien virkamiesten kelpoisuusehdoista, toimivaltuuksista ja valtuuksien käytön edellytyksistä sekä toiminnan valvonnasta. Hallinto-oikeudellisesta näkökulmasta tarkastellen valiokunta toteaa yleisesti, että lakiehdotus on hyvin valmisteltu.

Erävalvonnan organisoinnista

Maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa keskusvirastona toimineesta Metsähallituksesta on vuoden 1994 alusta muodostettu valtion liikelaitos (1169/1993). Julkisten hallintotehtävien hoitamista varten liikelaitoksessa on oma erillinen yksikkö. Hallintovaliokunta kiinnittää toimialansa näkökulmasta huomiota siihen, että asianmukaisempi ratkaisu olisi antaa julkisten hallintotehtävien hoitaminen erilliselle viranomaiselle (vrt. PeVL 38/2004 vp).

Metsähallituksen erävalvonnasta

Metsähallitus on harjoittanut erävalvontaa jo 1960-luvulta lähtien, vaikka tehtävästä on tullut lakisääteinen julkinen hallintotehtävä vasta kuluvin vuoden alusta (1378/2004). Erätarkastajien toimivaltuudet ovat perustuneet ja perustuvat vielä tällä hetkellä sisäasiainministeriön poliisilain (493/1995) nojalla määrääjäksi antamiin erityisiin poliisivaltuuksiin.

Valiokunta toteaa, että erävalvonta on sisälöltään yleistä etua toteuttavaa lainsäädännön noudattamisen valvontaa, joka kuuluu lähtökohdaisesti poliisin tehtäviin. Muutoinkaan periaatteellisesti ei ole luontevaa säätää erävalvonnasta vain yhden — tosin suuren — maanomistajan hallinnassa olevilla alueilla. Hallituksen esityksessä esitetään kuitenkin hyväksyttävät perusteet esillä olevan erityislainsäädännön säätämiselle. Hallintovaliokunta painottaa lakiehdotuksen hyväksyttävyyttä puoltavina seikkoina kes-

keisesti sitä, ettei poliisilla ole riittäviä voimavaroja erityisasiantuntemusta vaativaan erävalvontaan ja sitä, että metsästysrikokset ovat lisääntyneet ja osin ammattimaistuneet. Valiokunta huomauttaa samalla tässä yhteydessä, että asianmukaisempaa olisi korjata poliisin resurssipulaa kuin hajauttaa poliisitehtäviä ja -valtuuksia. Tämä saattaa esimerkiksi vaikeuttaa tehtävien hoidon suunnittelua, ohjausta ja valvontaa.

Valiokunta muistuttaa lisäksi siitä, että äskettäin uudistetulla lainsäädännöllä on lisätty rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia. Valiokunta korostaakin eri toimijoiden yhteistyötä erävalvonnassa.

Erätarkastajan toimivalta

Lakiehdotus sisältää valiokunnan käsityksen mukaan asianmukaiset säännökset erätarkastajan koulutuksesta, kelpoisuusvaatimuksista, tehtävistä ja toimivallasta ja sen käyttämisen edellytyksistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että kelpoisuusvaatimuksena edellytetään paitsi nuhteettomia elämäntapoja ja perehtyneisyyttä erävalvontaan myös poliisin perustutkintoa.

Erätarkastajalle ehdotetut toimivaltuudet sallivat puuttumisen myös henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja vapauteen. Voimakeinojen käyttöä sääntelee ensimmäisen lakiehdotuksen 9 §, jonka mukaan erätarkastajalla on yksittäisen valvontatehtävän suorittamiseksi toimivalta käyttää tarpeellisia voimekeinoja vastarinnan murttamiseksi, henkilön kiinniottamiseksi ja esteen poistamiseksi. Voimakeinojen käytön osalta 9 §:n 1 momentti asettaa pääsäännöksi, että erätarkastaja pyytää poliisilta tai rajavartiolaitokselta virka-apua. Erävalvonnan käytännön luonteeseen kuuluu kuitenkin, ettei virka-apua ole välttämättä saatavissa. Tämän vuoksi on tärkeää, että voimakeinojen käyttöä edeltää yleensä varoitus ja että erävalvoja voi käyttää voimakeinoja vain silloin, kun se on laissa tarkoitettulla tavalla välttämätöntä, ja silloinkin suhteellisuusperiaatetta noudattaen.

Hallituksen esityksen mukaan erätarkastajalla on myös ratti- ja vesiliikennejuopumusval-

vontaan liittyviä tehtäviä. Kysymys ei ole kuitenkaan itsenäisestä tehtävästä ja siihen liittyvistä valtuuksista. Valtuuksiin voidaan esityksen mukaan turvautua vain, jos erävalvontaan kuuluvan yksittäisen tehtävän yhteydessä henkilön käytös ja muut seikat antavat aiheen epäillä ratti- tai vesiliikennejuopumusta. Tehtävää ja siihen liittyviä toimivaltuuksia voidaan pitää tarpeellisena erityisesti harvaan asutuilla alueilla.

Lakiehdotukseen sisältyvät myös säännökset erätarkastajan oikeudesta toimittaa esitutkintalain (449/1987) mukainen suppea esitutkinta sekä määrätä rikesakko tai antaa rangaistusvaatimus. Tällaiset tehtävät eivät luontevasti kuulu erätarkastajan tehtäviin, koska niissä käytetään tosiasiallisesti rangaistusvaltaa. Toimivallan käyttövaltaa kaventaa kuitenkin oikeudellisesti merkityksellisellä tavalla esitykseen sisältyvä

suostumusedellytys. Merkitystä on myös sillä, ettei lakiehdotukseen perustuvaa sakkorangais- tusta saa muuntaa vankeudeksi.

Tapahtumailmoitusta koskeva sääntely merkitsee sitä, että erätarkastajan tehtävään kuuluvan julkisen vallan käytön edellytykset, noudatettu menettely ja sisältö kirjataan. Valiokunta tähdentää kirjaamisen merkitystä menettelyn asianmukaisuuden ja hyvän hallinnon takeiden noudattamisen kannalta.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta esittää,

että valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä.

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Lauri Kähkönen /sd
vpj.	Veijo Puhjo /vas	Kari Kärkkäinen /kd
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Lauri Oinonen /kesk
	Nils-Anders Granvik /r	Heli Paasio /sd
	Lasse Hautala /kesk	Tapani Tölli /kesk
	Rakel Hiltunen /sd	Ahti Vielma /kok
	Hannu Hoskonen /kesk	Tuula Väätäinen /sd.
	Esko Kurvinen /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.